

ruk dan rason
delj in p...
Issued daily except Sun-
days and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni
prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XIX.

Cena lista
je \$5.00

Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 2. septembra (Sept. 2), 1926.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 206

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

FARRINGTON PRIZNAVA, DA SO GA KUPILI RUDARJEM SOVRAŽ- NI PREMGOVNIŠKI INTERESI

Ali Farrington tudi odloži man-
dat brataškega delegata k
britakemu strokovnemu in
unjskemu kongresu?

Springfield, Ill. — (F. P.) —
Po lastnem priznanju, ki ga je
Farrington storil v Parizu, so
ga kupili ogromni Peabodyjevi
premogovniški interesi. To je
bilo namignjeno v častniški brzo-
javki že s dne 17. avgusta, v ka-
teri je bilo povedano, da mogote
Farrington, ki se je ponovno po-
ganjal za predsednika 12. dist-
rikta rudarske organizacije, u-
makne svoje kandidature, pred
prično volitve dne 14. decem-
bra. Glavni stan 12. dist-
rikta rudarske organizacije
brečni od eksekutivnih sej in se-
petanja.

John L. Lewis, predsednik
rudarske organizacije, je pre-
zgodaj obelodanil Farringtono-
vo pogodbo s Peabody Coal kom-
panijo. Ta pogodba je prišla v
roke Lewisa z brzojavko Peabo-
dyjevim interesom, v kateri je
bilo povedano, da naj pogodba
ostane prikrita. Pogodba je bila
podpisana dne 2. julija. Far-
rington je uskočil v podjetniški
tabor malo prej, preden je od-
jadral v Evropo, da izvrši dve
delavski misli. On je imel v
družbi Hitchensona, predsednika
Bratovščine tesarskih delavcev,
odkriti spominsko sobo v delav-
skem uradu lige narodov, obem-
nem je pa bil zastopnik Ameriš-
ke delavske federacije na brit-
skem strokovnem kongresu.

razkrinjan, je izjavil, da ne
bo prišel na kongres, ki bo od-
pravljal britakemu strokovnemu
kongresu v Bournemouthu.

Kako je Lewis, ki je sam na
kritičnem rešetku zaradi njego-
vega poslovanja v Zgodnji Vir-
giniji, izvedel, da je Farrington
napravil s Peabodyjevim intere-
si pogodbo, je uganka. Govorice
so različne, toda najskrajnejša
je ta, da je Peabodyjeva kom-
panija sama podvzela korake,
da si zagotovi predsednika
rudarske organizacije v Illinoisu

Eksekutiva rudarske organi-
zacije v Illinoisu ga je pozvala
domov in mu naročila, da naj se
brani proti očitkom, ali pa polo-
ži resignacijo. Farrington je na
to brzojavil iz Pariza, da ekse-
kutiva nima pravice pozvati
njega domov. Tem besedam je
pa dodal: "Gotovo imam pravo
izpremeniti službo za svojo
udobnost, in skoraj po desetih
letih paznega uvaževanja, sem
se odločil, da to tudi storim." V
državnem kapitolu se uradniki,
ki nadzorujejo rudniško indus-
trijo, samo reže in pravijo, da
Farringtonova pogodba ni nova
— ampak je samo ponovitev,
v besedah "of one of them."

"Chicago Journal of Com-
merce", ki ima precej dobre stike
z illinojskimi premogovniški-
mi podjetniki, je v članku z dne
5. avgusta hvalil Farringtona,
kot sposobnega voditelja, ki ga
podjetniki zelo čislajo. Članek
je povedal, da je pokojni Pea-
body pred sedmimi leti želel, da
Farrington postane "delavski
zastopnik" v ravnateljstvu Pea-
bodyjeve družbe. Članek se je
izognil na levo in povedal, "ako
je bil Farrington imenovan v
Peabodyjevo ravnateljstvo, vaš
poročevalec tega ne ve. Njego-
ve delnice so se istega časa po-
višale, mesto padlo."

Farrington sledi razupitemu
Tom Lewisu, Phil Pennatu in
drugim unjskim odbornikom
po zlati poti v kapitalistični ta-
bor. Ko je bil razkrinjan, je
najprej priznal, da je bil na kon-
gresu, v katerem se načelno pre-
d-
stave 15. septembra. Prvi go-
voreči film bo "Don Juan." V
novem filmu vse osebe, ki nasto-
pajo, tudi govore s naravnim
glasom, tako da se igra vrši ka-
kor na navadnem odru. Zanima-
nje za to novost — ki znači ve-
likanski napredek v filmski in-
dustriji — je veliko.

Pet stavarjev obstreljenih, eden izmed njih nevarno. Deputiti in policaji so stre- ljali na žene. — Milica pozva- na za vzdrževanje reda.

Pet stavarjev obstreljenih,
eden izmed njih nevarno.
Deputiti in policaji so stre-
ljali na žene. — Milica pozva-
na za vzdrževanje reda.

Meanville, R. I. — Stavkarji
v tovarni Manville-Jenkins kom-
panije so nameravali prirediti
miren pohod mimo tovarne. V
pohodu so bile tudi ženske, ker
je v tovarni zaposlenih veliko
delavk. Ko so se stavkojoči
delavci približali mostu, so jim
državni policaji in deputiti za-
pri pot, češ, da ne smejo na-
prej, daširavno so česte javna
lastnina. Delavcev je bilo
osemnajst sto. Prvi so se usta-
vili, zadnji so prve porinili na-
prej, ker niso vedeli, kaj se od-
spredaj godi. V tem trenutku
so pa državni policaji in deputi-
ji izstrelili svoje samokrese in
zadelih je bilo pet stavarjev. Človeška kri je pričela močiti
cestni tlak, prestrašeni delavci
in delavke so pa bežali na vse
strani. Nastala je panika.

Po tem strahopetnem napadu
na neoborožene stavkarje, je
poveljnik državne policije, Ever-
ette St. J. Chaffee, brzojavil po
milico, ki je dospela šele pri-
hodnje jutro.

Čikaška gledališča

Vitafon pride prvič ta mesec.

Chicago. — Vitafon, film, ki
govori, bo prvič v Chicagu pred-
vajan ta mesec. Vitafonsko
družbo Warner Bros. je v ta na-
šče, v katerem se načelno pre-
stave 15. septembra. Prvi go-
voreči film bo "Don Juan." V
novem filmu vse osebe, ki nasto-
pajo, tudi govore s naravnim
glasom, tako da se igra vrši ka-
kor na navadnem odru. Zanima-
nje za to novost — ki znači ve-
likanski napredek v filmski in-
dustriji — je veliko.

Linčarski umori se množijo

Dvajset jih je že bilo v tem letu.

New York. — Vse kaže, da bo
letos več oseb linčanih kot je bi-
lo lani, kakor poroča Narodna
zveza za povzdigo zamorakega
ljudstva. Lani je bilo 18 linčar-
skih umorov, letos je pa že do-
zdaj bilo 20 linčanj. Med letoš-
njimi žrtvami sta tudi dva be-
lopoltnetca, katerih lani ni bilo.

METODISTOVSKI ŽUPNIK VODJA PRI NAPADU NA ŽGANJEKUHE

Eden izmed žganjekuhov ustreljen. — Državni pravdnik trdi,
da je bil izvršen hladnokrven
umor.

Tacoma, Wash. — Rev. George
A. Seeley, župnik svobodne me-
todistovske cerkve v Ortingu in
izdajatelj lista "Orting Ora-
cle", je bil vodja treh zveznih
prohibicionističnih agentov pri
napadu na žganjekuhe v šumi.

Župnik se je pri tem pohodu
seveda tudi oborožil, akoravno
je Krist rekel, da kdor z mečem
končuje, bo z mečem končan,
kar toliko pomeni, da kdor na
drugo strelišča s strelnim oro-
žjem, bo s strelnim orožjem kon-
čan.

Ko se je prohibicionistiška tro-
jica pod vodstvom župnika pri-
bližala žganjekuhom, je brez
svarila oddala salvo, in Matso-
mulo se je zgrudil smrtno zadel
na tla. Tako pripoveduje Her-
shell, ki je bil v družbi žganje-
kuha, ki se je seveda podal, da
je opazil, kaj se je zgodilo. Žga-
njekuhi so kuhali žganje v šu-
mi. V taboru žganjekuhov so
našli samo eno puško in iz te
puške je bil oddan samo en
strel, drugi naboji so tičali še
v nji.

Proti prohibicionističnim agen-
tom in bojevitemu župniku je
bila dvignjena obtožba umora.
Oblasti so aretirali vse tri in
državni pravdnik James Seidom
je izjavil, da je bil izvršen hlad-
nokrven umor.

Takoj je zvezni javni tožilec
Thomas P. Bevelle vložil vlogo
za postopanje, poznano pod
imenom "habeas corpus", češ,
da so bili prohibicionistični agen-
ti in župnik colinski uslužbeni
in so zaradi tega podvrženi
zveznim sodiščem.

Župnik je zdaj na svobodi pod
pet tisoč dolarjev porokstva.
Državni pravdnik James Sei-
don je pa rekel ob tej priliki:
"Skrajni čas je, da se napravi
konec streljanju zveznih agen-
tov in njih pomočnikov. Tu ima-
mo sliko, da vladni pravdnik
zagovarja umor prve vrste na
zveznem sodišču."

ILLINOJSKI DISTRIKT ŽE INA KANDIDATA

Izdal je poseben program. —
Sneedova umaga, če bo zma-
ga, torej ne bo lahka.

Springfield, Ill. — Joseph
Tumulty od springfieldskega
poddistrikta je prijavil svojo
kandidaturo za predsednika 12.
okraja rudarske organizacije.
Obenem je pa Tumulty umaknil
svojo kandidature za predsedni-
ka rudarske organizacije. Kan-
didata za predsednika rudarske
organizacije ostaneta John L.
Lewis in John Brophy iz cen-
tralne Pennsylvanije.

Razkrinjanje Farringtona, ki
se je pridružil podjetnikom, je
odprlo vrata na široko kandida-
turo. Wm. J. Sneedy iz Herri-
na je bil dolejši edini kandidat
za predsednika 12. okraja ru-
darske organizacije.

Tumultyjev program je naci-
onaliziranje premogovnikov,
agresivna organizacija v državi
in zunaj nje, šest ur dela na dan
in pet dni v tednu, da se zniža
število brezposelnih, opozicija
proti znižanju meze itd.

Potres razruši poročniško mesto

Nesreča je zadela Horta na azor-
skem otoku Fayalu. Mnogo
mrtev in ranjenih. Potres in
nesreče drugje.

Lisbona, Portugalska, 1. sept. —
Silben potres je včeraj obiskal
pristanišče in največje mesto
Horta na otoku Fayalu na Azor-
skih otokih. Mesto je bilo raz-
dejano in po najnovejšem poro-
čilu je okrog 80 oseb ubitih in
400 ranjenih.

Horta, ki se vzpenja po ale-
menu že davno mrtvega ognje-
nika, še ne pomni tako hudega
potresnega sunka. Stresel se je
vse otok; če bi bil sunek prišel
pomoči, bi bilo na tisoče mrtvih.
Otok Fayal ima okrog 20,000
prebivalcev.

Potres so občutili tudi na
drugem otoku, San Miguelu, to-
da od tam še ni poročila o ka-
kih zlih posledicah.

Haag, Holandija, 1. sept. —
Sem je prišla vest o silovitem
bruhanju vulkana Baturja na o-
toku Baliju na holandskih
Vzhodnoindijskih otokih. Lava
je dolejš uničila 500 hiš in na-
redila \$100,000 škode.

Mexico City, 1. sept. — Mo-
čan potresni sunek je včeraj
vzremil prebivalce v mestu
Tehuantepecu, država Oaxaca.
Podrobnosti še niso znane. —
Istočasno je prišla vest o veliki
povodnji v državama Nayarit in
Jalisco, kjer sta se razlili reki
Santiago in Derma. Kolikor je
do zdaj znano, je več kot 50 o-
seb utonilo.

Diktator Vupejfu je bil ranjen v bitki?

Angleški časopisi agitirajo za in-
tervencijo na Kitajskem.

Sangaj, 1. sept. — Iz Hanka-
va je prišla nepotrjena vest, da
je bil markal Vupejfu, militari-
stični diktator v centralno Kitaj-
skih provincah, zadnje dni ran-
jen v bitki z rdečimi četami.
Vupejfujeva armada se umice
proti severu v največjem neredu,
odkar je po zadnjem veliki-
kem porazu izgubila Hankov in
Vučang, železniški središči v pro-
vinci Hunan.

Angleži v Hongkongu razširja-
jo članke londonskega "Times"
in drugih angleških listov, ki
urgirajo intervencijo Anglije, A-
merike in Japonske na Kitaj-
skem. Listi pravijo, da civilne
vojne ne bo prej konec, dokler
velocile ne posežejo vmes.

Calles zopet označil stališče napram cerkvi

V intervjuju s ameriškim poro-
čevalcem je dejal, da njegova
konferenca s dvema škofoma
je bila prva in zadnja. Dal je
dovolj prilike klerikalcem za
mirno poravnanje konflikta.

Mexico City, 1. sept. — Pred-
sednik Calles je včeraj sprejel
poročevalca škofskih "Daily
News" in se s njim precej časa
razgovarjal o stališču in smeri-
nicah mehiške vlade glede kon-
flikta s katoliško hierarhijo.

Calles je dejal, da je naredil
precedent, ko je dovolil predst-
avnikom hierarhijske konferen-
ce. Dolejš mehiški predsednik še niso
sprejemali cerkvenjakov oficijel-
no. On je to storil v nadi, da se
voditelji hierarhijske premislijo in
popuste v svoji trmi. Prva kon-
ferenca je pa bila obenem zad-
nja. Predsednik je povedal dva-
ma škofoma, ki sta s njim kon-
ferirala, da njegovo osebno pre-
pričanje je vedno bilo, da sporne
določbe v ustavi so zdrave in le-
galne in v sed te ne more o-
stati pasiven glede uveljavljanja
teh določb.

Nadalje je rekel, da je svetov-
val škofoma edino logično pro-
ceduro: da se naj hierarhijska o-
brne na najvišje sodišče, ki lah-
ko suspendira regulacijski zak-
kon, če uvidi potrebo, do zasa-
danja kongresa. S tem korakom
je vlada dala hierarhijski dovolj
prilike za poravnanje spora.

Cerkev pa ni porabila prilike.
Vzrok je ta — je nadaljeval
Calles — ker ima katoliška ve-
ra eno veliko napako. To je, da o-
dogni se ne sme razpravljati, kar
se cerkev smatra za ne-
zmotljivo in v sed tega časa
da je ona vedno v pravem. Du-
hovščina je to idejo sabala v gla-
ve nevednih ljudi — in to je iz-
zvalo veliko agitacijo radi zado-
ve, ki je samanebi malenkost-
na. Ljudje, ki so udani duhov-
ščini, ne morejo misliti samo-
stojno, zato so zapeljani. Če bi
rimsko-katoliška duhovščina mo-
gla uničiti druge vere, bi to že
davno storila. Za njo ni druge
vere kakor njena lastna.

Calles je ponovil, kar je že
prej večkrat poudaril, da glavna
sporna točka je, da se duhovni
registrirajo in s tem priznajo u-
stavno določbo, da so templi in
vse drugo imetje, ki ima komer-
cijalno vrednost, last republike.
Vlada se ne briga za duhovno
stran cerkve, vedeti pa hoče, kdo
upravlja materialno stran.

Končno je Calles rekel, da ta
problem ni omejen le na Meh-
lico.

CLEVELANDSKI KAPITALI- STI PROTI PLESKARSKIM IN STEKLARSKIM DELAVCEM

Denarja za boj proti delavstvu
imajo kot trave in lišaja. —
Vse, kar verjame v moč de-
narne močnje, je proti stav-
kujočim delavcem.

Cleveland, O. — Tukajšnji
kapitalisti so vzeli za zgled ba-
rone volne v Passajcu, kajti or-
ganizirali so "državljski komi-
teji", ki ima na razpolago
\$5,000,000. In kdo je v tem
državljskem komiteju? Štiri in
petdeset biziških in finančnih
voditeljev! Ta "državljski komi-
teji" predstavljajo edino podjet-
niški razred. Enajst izmed njih
je stavbniških podjetnikov, de-
set je tovarnarjev, osem bran-
korjev, pet zemljišarjev, trije pro-
mo-torjevi, štirje so magnetje, ki
prodajajo stavbniški material, štiri
so veletrgovci, trije advo-
katje, dva uradnika pregovni-
ških interesov in pet je različnih
podjetnikov. Max Hayes, ured-
nik lista "Cleveland Citizen", ki

OFICIJELNA IZJAVA MEHIŠKEGA DELAVSTVA NAPRAM KLERIKALCEM

Izjava je obširna in taktika de-
lavstva napram cerkvi v tem
sporu je preudarna in pre-
mišljena.

Chicago, Ill. — (F. P.) — Or-
ganizirano delavstvo v Mehiki
podpira mehiško vlado od prve-
ga dneva, ko je rimaka cerkev
proglasila bojkot, da se upre po-
stavam, ki ji niso všeč. Fede-
ralizirani tisk je prejel važno
izjavo Mehike okrajne delav-
ske konfederacije, skrajšano
CROM, in delavske centrale v
glavnem mestu Mehike.

Izjavo so sprejele vse mehi-
ške delavske organizacije, ki so
v delavski konfederaciji. Točke
v tej izjavi se glase deloma:

Delavska centrala v glavnem
mestu Mehike organizira veliko
demonstracijo v podporo vlade.
Te demonstracije se udeležijo vsi
člani.

Enake demonstracije se naj
održavajo v vseh krajih, v
katerih obstoje podružnice Me-
hiške okrajne delavske konfede-
racije.

Predsedniku republike se naj
pošiljajo brzojavke, ki se izre-
kajo za podporo.

ko, pač pa se pojavlja ob časa do
časa v vseh španjskih republikah
Srednje in Južne Amerike, ki so
bile prej pod nadvlado hierarhi-
je. Duhovščina vedno sili nazaj
v stare čase in hoče s politični-
mi intrigami izpodkopati napre-
dek, ki so ga ljudstva izvajala
s krvavimi žrtvami v revolucijah.

Mexico City, 1. sept. — Meh-
liki listi poročajo, da se vlada
posvetuje o koraku protesta-
nja pri ameriški vladi radi časo-
plane gonje proti Mehiki. Posla-
nik Tellez v Washingtonu morda
dobi navodila za oster protest
proti nearamnim napadom v a-
meriških listih na osebo mehi-
škega predsednika in druge čla-
ne mehiške vlade.

Za ta korak ima Mehika pre-
cedent. Za časa Wilsonove ad-
ministracije je ameriška vlada
protestirala proti smešenju Wil-
sonove osebe v mehiških gleda-
liščih.

Zena bivšega sultana beračica.

Kairo, Egipt, 1. sept. — Ena
izmed mnogih žena bivšega tur-
škega sultana se je hotela več-
raj utopiti v reki Nil v sed ve-
like bede. Žena je beračica.

Eksekutiva Mehike okrajne
konfederacije brzojavi glavnim
delavskim organizacijam na av-
tu, kako je nastal prepri, in raz-
lago o sporu. (Ameriška delav-
ska federacija se je proglasila
za neutralno.)

Deluje se proti bojkotu Lige
za versko obrambo.

Predsedniku republike se pri-
poroči, da svojo administracijo
očisti Kolumbovih vitezov in
vseh drugih nasadnjaških ele-
mentov.

Eksekutivi Mehike okrajne
delavske konfederacije se na-
roči, da prične agitirati s ka-
skano besedo v vojašnicah, kot
se je to vršilo ob času de la
Huertove afe. Oblasti naj se
vprša za dovoljenje kinematog-
rafičnih prireditev v vojašni-
cah, ki tolažijo vojakom polo-
žaj.

Versko čtivo naj se odstrani
v časopisu, dokler traja kriza.
Tipografska unija je odgovor-
na, da se to izvede.

Izjava končuje, da ta boj
proti vladi vodi stara katoliška
stranka, o kateri se je mnilo,
da več ne postoji.

Pijan policaj protipol dočka

Trojica policajev je na to are-
tirala one, ki so protestirali
proti takemu ravnanju.

Kateri policaj misli, da je y-
mogen, kadar se napije ali
pregloboko pogleda v čisto opo-
ne pižamo. To pokazuje dogo-
dek, ki se je odigral s dedkom,
ki prodaja časnike.

John Haley, policaj, si je de-
miljal, da je njegova moč ne-
omejena kot italijanskega dik-
tatorja Mussolinija, ker se je
malo preveč seznanil s prepove-
dano pižamo. Bred vsake pro-
vokacije je prišel prepri s dedkom,
ki je prodajal časnike. Njemu
sta se pridružil še en policaj in
policajski korporal. Prijeli so
dedka in ga ukenili. Ko so ime-
li neuklenjenega, so ga seveda
pričeli neusmiljeno pretepati.
Ljudje, ki so ali mimo, niso mo-
gli molče gledati tega sirovega
prizora, in so protestirali proti
takemu ravnanju s aretiranim
dedkom. Policajski trojica je
pa hitro aretirala še tri pro-
testujoče gledalce in vse skupaj
odgnala na policijsko postajo.

Proti takemu ravnanju je bil
vložen protest in policijska tro-
jica je bila suspendirana od
službe.

Velika posreča v Rusiji

Tristo izletnikov utonilo v mor-
skem kanalu pri Leningradu.

Moskva, 1. sept. — Okrog 300
oseb je našlo smrt v morakem
kanalu pri Leningradu zadnje
nedelje ponoči, ko je parnik
"Burvestnik" treščil v megli ob
pomol in se sesul. Nesrečniki so
bili večinoma izletniki, ki so se
vračali iz Kronštata domov v
Leningrad; največ je bilo pri-
staniških delavcev s družina-
mi.

Na parniku je bilo 583 oseb in
od teh je bilo rešenih manj kot
300. Ker je bila večina izletni-
kov v kabinah, so bili kakor v
pasti, ko se je parnik nagnil in
pomol je bila nemogoča; edino
oni, ki so bili na krovu, so se
rešili.

Sovjetska vlada je imenovala
dve komisiji, ki imata preiskati
vzroke katastrofe in dognati,
kdo je kriv. Ostra kazna šaka
krivce, če so nesrečo zakrivil
v sed zanikrnosti.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileo \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

193

Datum v oglepju n. pr. (Avg. 31, 1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NAJNOVEJŠA RAZKRITJA V RUDARSKI ORGANIZACIJI.

Farrington je priznal, da so ga Peabodyjevi premogovniški interesi kupili z mastno letno plačo. Njegove besede, ki jih je govoril poročevalcu čikaškega dnevnika Chicago Daily Tribune, potrdijo, da je Farrington svobodna sulica, t. j. človek, ki služi onemu, ki ga boljše plača. V tem intervjuju se je Farrington izrazil, da so rudarji plačani previsoko in da se jim naj meza zniža za pet in trideset odstotkov. Ko je blebetal te nepremišljene in za delavski razred izdajalske besede, je priznal, da je sebi svojo mezo povišal kar za pet sto odstotkov. Rudarji naj bi po njegovem mnenju delali za pet in trideset odstotkov ceneje, on naj bi pa prejemal 500-krat več, kot je prejemal dozdaj. Razlika med rudarjevim zaslužkom je danes ta, da rudarji še niso dosegli eksistenčnega minimuma, njegova meza je pa dvakrat tako visoka kot eksistenčni minimum.

Zakaj bodo Peabodyjevi interesi potrebovali Farringtona? Farrington ni rudniški inženir. Ti premogovniški interesi ga ne morejo porabiti v premogovniških za drugega kot za kopanje premoga ali pa za premogovniškega nižjega priganjača. Peabodyjevi interesi pa še ne sanjajo, da bi plačevali rudarje in premogovniške priganjače po pet in dvajset tisoč dolarjev na leto. To pokazuje početje teh premogovniških interesov, ki so kupili premogovnike v Kentuckyju in so napravili razne pogodbe za nakup premoga v neorganiziranih premogovnikih z namenom, da starejo organizacijo rudarjev v Illinoisu.

Iz tega se da sklepati, da so Peabodyjevi interesi odločili Farringtonu tako visoko mezo, kar upajo, da jim pomaga razbiti rudarsko organizacijo ali pa znižati mezo rudarjem v Illinoisu.

Ako si Farrington domišlja, da bo on lahko razbil rudarsko organizacijo, je tepec, kot se je on v intervjuju izrazil o Lewisu, predsedniku rudarske organizacije, o katerem tudi zdaj krožijo zelo čedne vesti, kar se tiče razmer v rudarski organizaciji v Zapadni Virginiji. Farrington nima moči, da bi rudarsko organizacijo uničil, kakor jo nima, da jo ustanovi. Rudarska organizacija je plod dela zavednih rudarjev. In če se Peabodyjevi premogovniški interesi zvežejo prav s tem, kar imenujemo v človeškem življenju penkske sile, da uničijo organizacijo rudarjev, ne bodo imele trajnega uspeha. Ti interesi lahko s svojimi zavezni in premeteno taktiko, ki se more roditi samo v satanskih možganih, malo razmajejo rudarsko organizacijo, ne morejo pa ubiti misli med rudarji za organizacijo. Kajti v tistem trenutku, ko Peabodyjevi premogovniški interesi navale na rudarsko organizacijo, toliko bolj se bodo strnili stari in mladi borci za rudarsko organizacijo svoje vrste in preidejo v ofenzivo v ugodnem trenutku.

Farrington je sledil razupitemu Tom Lewisu, Phil Pennatu in drugim odbornikom strokovnih organizacij, ki so zastopali delavske interese le do tistega časa, dokler jim ni kdo drugi ponudil več plače. Izkazal se je, da ni bil vreden zaupanja rudarjev.

Rudarska organizacija ima v svoji načelni izjavi kot prvo zahtevo nacionalizacijo premogovnikov.

Rudarji so lahko opazili, da odborniki rudarske organizacije niso zadnje čase tako glasno zahtevali nacionalizacije premogovnikov, kot se je to vršilo prejšnja leta. Že ta popust v tej zahtevi je govoril, da v rudarski organizaciji ni vse v redu, kot bi moralo biti.

Ravno sedaj je ugoden čas, da rudarji zahtevajo nacionalizacijo premogovnikov, ko lahko dokažejo, da je privatno obratovanje premogovnikov popolnoma odpovedalo. Kapitalisti so namenoma razvili preveč premogovniško industrijo. Brez potrebe so odprli nove premogovnike v neorganiziranih krajih, ali pa v takih, v katerih je bila organizacija šibka in o kateri so vedeli, da ne prenese kapitalističnega navala. Ko se je obnesel prvi del njihovega načrta, so pričeli izvrševati drugega. Zapirali so pričeli premogovnike, v katerih so delali organizirani

rudarji, ter delati v onih, v katerih ni bilo sledi o rudarski organizaciji z namenom, da organizirane rudarje in njih družine sestradajo.

V rudarski organizaciji in mogoče tudi v drugih se še pokažejo Farringtoni, Tom Lewisi in drugi taki ptiki, toda delavskih bataljonov, ki so na pohodu k zmagi—v človeško družbo, v kateri se bodeta produkcija in distribucija blaga vršili zaradi ljudskih potreb in ne zaradi umazanega profita, ne bodo odvrnili od cilja, ki so si ga vpostavili organizirani delavci.

SLIKE IZ NASELIN

Potreba narodnega doma:

Gowanda, New York. — V naši naselbini so se razmere izboljšale, tako da bodo tovarne kmalu začele obratovati s polno paro. Delavcev brez dela tu ni videti, samo kdo je, ki mu delo ne ugaša.

Na društvenem polju ni veliko napredka, razen mladinskega oddelka. Ta še precej dobro napreduje; odrasli smo vsi dobro zavarovani. Iz stare domovine jih ne pride veliko sedaj zaradi premajhne kvote.

Veliko je zanimanje radi Slovenskega narodnega doma, kateri je sedaj v delu in bo v par mesecih izgotovljen. Da se nam izpolni vroča želja, je nam še treba precej pomoči v denarju. V ta namen prirejamo pletnike in prirediteli bomo enega dne 5. septembra na Mentletovem pašniku. Vabim vse, da se polnoštevilno udeležite, kakor tudi vašim brate in druge iz bližnjih naselbin. Zabave ne bo manjkalo. Dobrodošli vsi in a tem nam pomagajte, da dvignemo naš dom. Ali je slovenski dom potreben v naši naselbini. Jaz mislim, da je. Danes je drugače kot je bilo pred desetimi leti; danes so odrasli slovenski fantje in dekleta, pa ga nimamo prostora, da bi se zabavali. Starši, najlepša dota vašim otrokom je naš materni jezik, katerega bi mogla vsaka mati vcepiti v srce svojim otrokom. Obejte, vaši sinovi in hčere so zrasli, oni gredo na prireditve tujcev, vi sami jih čujete, ko pripovedujejo, kako imajo lepe prostore v tujih dvoranih. Marsikdo pravi, da bi vsaj tudi mi imeli svojo dvorano. Marsikateri oče je že alisal tožbe od svojih otrok. Tujci rojeni otroci naše krvi gledajo z drugimi očmi življenje kot pa mi, ki smo prišli čez morje. Mi smo zadovoljni, pravimo: Dobro je za nas, samo da smo pod streho. To ni prav, dajmo mladini, kar zahteva od nas. Ako bodo imeli lepše prilike med nami, bodo ostali z nami. Eno, kar vsi zahtevamo, je Slovenski narodni dom. To je tudi klic vaših otrok. Zato rojaki, stopimo na skupno delo ter dajmo še vsak po svoji moči, da nam ne bo treba še veliko denarja zadolžiti (ali pa nič) in ne bo velikih obresti treba dajati.

Rojaki, treba je le malo dobro volje in truda, pa bo slo. Ne pozabite, da je to v največjo korist za naš narod v tujini.

Ne poslušajte tistih, ki se jokajo, da bo izgubljeno. Jaz vem, da vsak, kdor kaj premisli o tem, takega ne bo poslušal in verjel. Danes je naš glas: Vsi na skupno delo! Ne vpraša se, kaj si, h kateri strani pripadaš, naš glas je danes: val za enega, eden za vse!

Za slovenski dom — Joseph Pečnik.

Milwaukee tipt.

Milwaukee, Wisconsin. — V prepiranju, da je milwaukee in West allika slovenska naselbina zaostala daleč za mnogimi drugimi slovenskimi naselbinami, vključno s mnogimi manjšimi, kar se tiče dela za napredok in izobrazbo med nami, hočem podati svoje mnenje o vzrokih, kateri povzročajo zaostanek.

Imenovati hočem tri dve naselbini kot eno, ker so razmere v obeh enake in ako bo kje kakšna razlika, jo bom pa omenil, da ne bo kdo pohvaljen, ako hvale ne zasluži.

Društve je tukaj kakih petnajst. Par več ali manj, ne vem. Je tudi klub, kateri je priključen Jugoslovanski socialistični Zvezi. Kot odesek tega kluba obstoji pevski zbor "Naprej" izmed treh drugih najboljše po pevskih močeh, toda ne dovolj aktivni, kakor tudi drugi niso.

Ne vem števila Slovencev v teh naselbinah, toda alisal sem, da jih je nekako okoli štiri tisoč. Ta številka se mi zdi zelo majhna, in ako je komu znano natančno število, radevolje odstopim od moje številke.

Dramskih klubov, čitalnic ali drugih kulturnih in izobraževalnih ustanov v tej naselbini ni. V tem je pojasnjen največji vzrok, zakaj je naselbina na tako nizki stopnji na polju dela za napredok.

Pred leti je bilo mnogo več delovanja, posebno pri prirejanju iger. Videli sem jih že nekaj precej dobrih tujak in lahko rečem, da je tu zadosti dobrih igralcev, da bi lahko obstojalo vsaj eno dobro dramsko društvo.

Slovenci se tukaj dele v tri tabore; mogoče bi lahko rekli v štiri. Hočem jih imenovati po vrsti in ob enem povedati moje mnenje o njih.

Med prve hočem imenovati tiste, kateri so s trudom in delom obdržali tisto pletico naprednega življenja in dela med Slovenci za bodočo socialno družbo, katere prilika ponekod skokoma, ponekod pa počasi kakor polž. Ti so rojaki, kateri so člani socialističnega kluba in pevskega zbora "Naprej".

V teh dveh organizacijah obstoji edino upanje, da se bodo razmere med nami predrugačile in da bosta podvzela klub in njegov zbor potrebne korake, da se zopet odliči navdušenje za medsebojno razumevanje in da bodo naši rojaki zopet dobili nekaj več veselja do izobraževanja kakor ga imajo sedaj.

V teh organizacijah so vladnjeni delavci, kateri delajo po tovarnah, so med njimi tudi trgovci, kateri niso pozabili, da so bili hekdaj navadni delavci, kakor so tudi še sedaj, akoravno je med nami mnenje, kdor ima business, da je boljši od onega, kateri ga nima in mora še delati v tovarnah. Temu mnenju so vzrok tudi sami trgovci, ker se nekako odtujijo prejšnjim okolščinam ter večina postane brezbrizna napram ustanovam, katere so podpirali prej. Tudi brigajo se ne za nič drugega kakor za dolar in ako se jim zdi potrebno, tudi "blufajo" ljudstvo, pa naj škoduje komurkoli, samo da ima on kakšen dobiček od tega. Najboljši med njimi so salunariji, kateri so s tistim, ki največ zapravi. So pa med njimi tudi v resnici odkritostni in v svojem prepričanju in ne prodajajo svojega prepričanja čez baro. Lahko tudi rečem in ob enem obojam, da je med vsemi narodi slovenski najbolj udan pifančevanju. To ni nikakor nekaj, s čemur bi se morali bahati, pač pa je sramota. Toda med nami je dosti takih, posebno med salunariji, ki časte človeka, kateri dosti pije in dosti zapije. To je seveda dobičkonosno zanje. Za drugo se tudi ne brigajo.

Upam, da se v bližnji bodočnosti stori nekaj, kar bo vplivalo na naše rojake, da pretrgajo verigo, katere jih vleče v pogubo in da spoznajo ljudi, ki jih držijo v suženjstvu pifančevanja in napravljajo iz njih moralne propalce.

V drugi tabor hočem imenovati ekstremne verske fanatike, katerih ne bom obširneje opisal, ker ti so enaki v vseh naselbinah. Njih oviranje napredka in naprednih organizacij je poznano vsakemu, kdor si je izbil iz glave vero, katere nas je držala sužnje toliko časa. Obojati ne moremo ubogega ljudstva, še slepo sledečega farjem in slepo izpolnjujočega povelja, ker niso še odvrili tiste vere, akoravno niso prepričani, da je vera vse, kar pravijo, da je. Prepričani ni nihče v nobeno vero, ampak zato ker so jim farji z lažmi in raznimi drugimi pretvezami, zastavili pot do

pravega delavskega zavedanja. To je naravno, da morajo lagati in blufati ljudstvo posebej naše ubogo delavstvo. Kakor hitro se delavce začne zavedati svojega obstanka in svojih dolžnosti v prid človeški družbi, takoj obrne hrbet cerkvam, kajti on zapoade, da je bil on, kakor njegovi predniki, zadosti izkorisčan od te armade pod komando kapitalistov.

To naj zadostuje za ekstremni tabor naših rojakov, kateri pa peša čimdalje bolj. Reči moram, akoravno jih je še dosti, nimajo toliko moči, da bi ovirali napredok, če bi bili vsi drugi Slovenci združeni.

Tretji tabor Slovencev, po številu največji, je tisti, v katerega se priključijo rojaki, kateri paradirajo pod zastavo naprednjakov, gredo malo kdaj v cerkev, nočejo biti socialisti, ker so že dosti več "pozabili" kakor so socialisti kdaj vedeli in tiati, kateri zjutraj vstanejo, gredo delat podnevi in zvečer spat. Med tem časom se parkrat dobro najdejo in jih par spijejo, drugače je pa kakor bi jih ne bilo na svetu. Taki ljudje sploh ne čitajo, ker ako bi čitali, bi bili za ali proti stvarim, katere se gode dandanes. Ne zmenijo se za nič, čeprav vedo, da se jim godi krivica, kar potrpijo brez obotavljanja. Ti ljudje so najbolj v sorodstvu s šivalmi, katerim ni narava dala razuma in drugih lastnosti, katere ima človek.

Imamo še en tabor, kateri se sestoji od Slovencev iz vseh omenjenih treh taborov. To skupina je včasih za napredok včasih pa proti, kakor pač diktirajo nekatere bolj vplivne osebe. Veste, tukaj smo eni Stajerci, eni pa Kranjci. Ako bo kakšna kranjska organizacija poskusila narediti kaj koristnega, to bomo Stajerci takoj bojkotirali, zato ker niso naši Stajerski voditelji zraven. Kranjcu ne, zapuamo čisto nič. Veste, mi še nekaterih Kranjcev na cesti ne obgovorimo, zato ker smo nekaj več kot oni.

Zadosti šale. Toda akoravno je šala, je resnična: Vzrok temu je pa ta narodnost nekaterih naših vodilnih moč, kateri se ne zavedajo delavskega položaja v tej in po drugih deželah in se ne zavedajo, da morajo kapitalisti samo radi tega nahujkati narod proti narodu, da se pobližajo med seboj, davi nima revno ljudstvo nič drugega od tega kakor trpljenje in lakota.

Jaz pa pravim, naj bo človek Stajerc, Kranjec, Italijan ali pa zamorec, ako je pošten delavec, ima ravno tiste pravice do najboljše v življenju, kar je sploh mogoče. Seveda imajo tudi osebe korist nekaterih naših voditeljev dosti opravil s tem narodnim zavidanjem, toda upamo, da bo kmalu temu konec.

Mislil, da sem s tem opisal tukajšnje okolice, kakor sem jo sam videl, in dotikal se nisem nobenih osebnosti, ampak kakor živijo tukaj v splošnem. Upam, da ne bo kdo jemal kakšnega mojega izraza, da se tiče njega osebo.

Upam, tudi, da bom v bližnji bodočnosti lahko opisal naselbino v boljsti sliki kakor sem jo sedaj. Do tedaj vam kličem: "Zbudimo se iz tega spanja ter stopimo zopet v vrste zavednega delavstva. S tem ne bomo pomagali samo drugim, ampak tudi sebi in našim otrokom, kateri bodo zavzeli naša mesta v tem boju, kadar nas ne bo več. Dajmo jim dobro podlago, da bodo sposobni zavzeti vodilna mesta v vrstah zavednega delavstva v bodočnosti, ker prihajajo še zelo težki časi za delavce v tej deželi in po svetu.

Vaš za boljše človeško družbo — "Poročevalce".

S pesi.

Elm Grove, W. Va. — Tukaj je svojčas, ko je rov obratoval pod U. M. W. of A. delalo precej Slovencev. Rov je prikel obratovati s polno paro pod odprto delavnico po lestvici 1917, kakor so mi pripovedovali rojaki, dela v tem rovu že okrog 400 rudarjev, največ zamorcev. Nekaj Slovencev lastuje svoje domove, ker pa ne delajo v tem rovu, se mučijo vaspovzod pri raznih drugih delih. Ker so me rojaki iz Penne. prosili, naj kaj

opišem iz posameznih naselbin iz Ohija in W. Va., sem se namenil popisati na kratko vsako naselbino in njene delavske razmere.

Frank Lukancich, zastopnik.

Pregledovanje priselnikov v inozemstvu

Lani je ameriška oblast začela na Angliškem potkus natančnega pregledovanja priselnikov pred odhodom v Ameriko in na posebno določenih ameriških konzulatih so bili nastavljeni priselniški inspektorji in zdravniški federalnega zdravstvenega urada. Zakon alcer določa, da je priselniška oblast v ameriškem pristanišču ona, ki ima pripuščati ali izključevati priselnike, toda kar se tiče priselnikov, ki so bili že pregledani in izprani v inozemstvu, je v praksi postal pregled na ameriški strani le povrnilni pregled in bolj formalnega značaja. Takim priselnikom ni treba iti na Ellis Island, marveč jih površno pregledujejo na parniških samem. Oni se smejo izkrcati, čim parnik pristane na pomolu.

Ugodnosti tega sistema so očitne; treba je le pomisliti, koliko je priselnik na boljšem, ako mu ni treba priti v ameriško pristanišče, da se le tu polizve, da ne odgovarja ameriškim zakonom. Tako pa si on prištedi nepotrebno pot in razočaranje.

Ta sistem se je pokazal uspešnim in je bil po dogovoru z inozemskimi vladami razširjen tudi na druge dežele. Kakor objavlja državni departament, je sedaj tudi Švedska pristopila v vrsto onih držav, kjer se priseljenčji za Zdrženje države pregledujejo pred vkrcajem. Ta sistem obvelja sedaj za desetorico evropskih držav; to so: Belgija, Danaka, Nemčija, Velika Britanija, Nizozemska, Iraka, Luksemburka, Norveška, Poljska in Švedska. V dveh poslednjih deželah stopi sistem v veljavo dne 1. septembra in tedaj bo 77% vsega priseljavanja iz Evrope uživalo prednost pregledovanja v inozemstvu.

Z vstopom Švedske v seznam zgornjih držav je bil izčrpan buđet, ki ga je minoli kongres voliral v to svrhu. — F. L. I. S.

KOLIKO VESTE?

Znanstvena vprašanja in odgovori. (Izrešite in shranite, morda vam kdaj prav pride.)

1. Zakaj kihamo?
2. Kako so pljuča zavarovana pred prahom v zraku?
3. Zakaj se lahko ljudi, ki so navidezno utonili, oživi z umetnim dihanjem?

Poskusite najprej sami odgovoriti, nato pogledajte sledeče odgovore:

1. Kihanje je avtomatična naprava, ki preprečuje, da ne morejo žuželke in druge nevarne stvari priti v pljuča in v sapnik. Če se kakoli dotakne živcev v nosu, pošljejo ti živci takoj poročilo živčnemu aredišču v možganih, ki kontrolira prane mišice. To živčno aredišče odredi naglo skrčenje teh mišic, kar ima za posledico kihanjenje. Seveda pri tem zleti iz nosa, kar koli že se je dotaknilo živca v njeni sluznici.

2. Cevi, ki vodijo v pljuča, so obdane s sluznico, katere proslava debelo in lepljivo tekočino po vsaj svoji površini. Delci prahu obtičijo v tej tekočini. Sluznica pa ima vrhutega na svoji površini milijone kratkih konic, ki se precej podobne lasem in ki neprestano migajo naprej in nazaj. Ti migajoči lasje polagoma pristijo lepljivo tekočino in prašek, ki je v njej ujet, nazaj v grlo, kjer prah ne more storiti nobene škode.

3. Pomikanje zraka ne povzroči dejanske smrti, razen v slučaju, da so bila telesa v takem precej časa brez kisika in so se radi tega znatno kemično spremenila. Če umetno površno dihanje, predno so se vrzile kake kemične spremembe, bodo vlakna hitro opomogla: si in utopljenec se bo zbudil in ne bo čutil nobenih slabih posledic.

ŽARKOMET

Previsoka plača!

France Farrington je zdaj predmet "modnih" člankov in komentarjev v kapitalističnih listih. Ploškajo mu in ga tapljajo po plečih: That's the boy! Sovražniki zavednega delavstva se čudijo, ker ni Farrington že pred obrnil hrba rudarjem. Rudarji (unija) namreč alabo plačujoče svoje delavce (odbornike), dočim kompanije dobro plačujejo najete talente. "Organizacija, kakor država, je slab plačnik in vrhutega se ne hvaleži; kapitalist pa je dober plačnik in zraven še zelo hvaležen onim, ki mu dobro služijo. Taka je sodba prodanih modrijanov.

Nacela, pripricanje? Bah — tega ni Nacela ne napolnijo zelodca, prepričanje ne pokrije gola hriba in značaj ne pripelje avtomobil! Taka je "filozofija" oddanih možganov.

Rudarji, oni rudarji, ki so dovolili, da je Farrington mislil zanje politično, ga zdaj prekinjajo. Lahko je razumeti jeto rudarjev, vprašanje je le, če jim kaj pomaga. Ali jih to nauči?

Farrington je rekel, da imajo rudarji previsoko plačo, in kadar to spoznajo, da si kar sami znižajo dnevno mezo na pet dolarjev.

Rudarji, oni rudarji, ki so dočevali \$5000 letno ali približno \$15 dnevno, toraj še enkrat toliko kot so sami dobivali, če bi delali sleherni dan v letu, kar pa ni dejstvo nikjer, ker rudarji delajo zelo omejen čas. In kaj je storil Farrington? Ali je spoznal, da je njegova plača previsoka pa jo je znižal za tretjino? Kaj še! Njegova plača mu je bila prenikna, zato jo je povišal petkratno — na \$25,000 ali približno \$75 dnevno.

Rudarji ostanejo pri svojem delu pod zemljo, kjer se režijo bolezen, bergije in smrt iz vseh kotov. Za to delo imajo danes botnih \$7.50. Farrington pojde sedaj za "delavskega pravnika" h Peabody Coal Co. Sedel bo na mehkem stolu, vozil se v avtomobilu in dajal navodila za razbijanje rudarske unije. Za to "delo" bo prejemal \$25,000 na leto. Vsako izdajale delo je za kapitalista vredno toliko — in še več!

Najlepše pa še pride. Lewis pojde nekega lepega dne za njim.

Nauk za rudarje: Izvolite za svojega voditelja tistega, ki zna ločiti delavski razred od kapitalističnega.

Mekanski vojak na Elyju

Čenjeni Žarkomet, k nam posveti apeti Tu so se sešli, da rojake bi združili, močje iz mnogih mest. Čim dobili to so vest naši ljubi kramarji, naši vsi dobičkarji, ki prodajajo črevesa, hrustke, ponve in kolosa, ribe, suknje, vsega besa, tudi listke za nebesa, pa so sejo akicali in tako zaklicali: Mi združiti nečemo, mi nečemo hočemo! Delavce ostani sam in čenarce nosi nam! Hitro vkup se vzbraja, se na Čreny odpelja vsa je farška beračija, eliska kramarija.

Neostrižen kostrun, Ely, Minn.

Debele krave.

Kako lepo je bilo za rimce, ko je bila Mehika, vsa Mehika, en sam kloster! Takrat so bili slati časi!

Solčni pik v Pittsburghu!

Ali je bil morda "solčni pik", ki je podri očeta Kazimirja v zakajenem mestu?

K. T. B.

Strokovnjak.

Tujec sedi v gostilni, obeduje ter pije. Gospodar pristopila mmo in uslužno vprašuje, kako mu kaj godi njegova kapljica. — "O, čisto dobra znanja, izborna blago, nobene mešanice. Govorim iskreno, saj sem izvedec." — "A, gospod je viniki trgovec?" — "Ne, gospod, jaz imam tvornico za kja."

Vesti iz Jugoslavije

MED PLAZOVI PO SLOVENSKIM GORICAM IN HALOZAH.

Obupne posledice 36-urnih nalivov v ptujskem okraju. — Njive in travniki polni plazov. — Porušena gospodarska podoba.

Menda ni okraja v mariborski oblasti, kjer bi bilo letos toliko nezd, kakor v ptujskem okraju. Najhujša vsekakor pa je bila zadnja katastrofa, ki je ostavila vse polno plazov po njivah in travnikih in napravila naravnost strahovito opustošenja.

Že dne 4. avgusta, so se valili preko Haloz na Dravsko polje teži temni oblaki. Popoldne se je začelo bližati in zamolklo grmeti, nakar se je v črti Dravinjske doline od Turinščice proti Ptujju in proti Sv. Trojici v Halozah vili grozovita ploha, da je bilo hipoma vse pod vodo. Čim je nali ponesel, da je vsa se za leknin debela točka, ki je pobelila tla 2 cm debelo. Zalosten je bil zlasti pogled na obče Jurceve, Podlehnik in Sv. Trojico v Halozah. Toda je imela smer od Pragerakega ob Dravinji proti Spodnjim Halozam v črti 40 do 100 m. Poblila je do malega vse. Dne 5. avgusta se je nebo zopet začelo temniti. Zbirali so se teži oblaki in kupčili v ogromne grozeče plasti. Veter jih je gnal proti severu, vendar ni bilo dežja. Zato pa je naslednji dan pričelo liti kakor iz skafina in je deževalo celo noč ter potem še v nedeljo ves dan.

Drava, Pesnica in Dravinja so naglo narasčale. Pesnica je že 8. avgusta poplavlila vso okolico od Pesniškega dvora do izliva v Dravo pri Sv. Marjeti nižje je Ptujja. Grajena je prestopila bregove med Ptujem in Vurbergom in poplavlila ceste. Rogoznica je že v soboto prestopila svojo strugo ter se razila po vsej okolici na levi strani Ptujja. Rogozniški župan in mlinar, g. Franc Raš, je šel odprati zavornice nad svojim mlinom. Skoro bi pri tem smrtno ponesrečil. Čim je namreč hotel dvigniti zavornice višje, se je podrl ves les in potegnil Rešila s seboj v valove. Le z največjo težavo se je župan rešil iz deročih valov in pusevin ter se priplazil k bregu. Po Ptujju so se že razširale vesti, da je utonil, kar pa k sreči ni bilo resnično. Ptujju samemu je Grajena to pot prizanesla. Čeprav ni prestopila svojega obrežja, pa so vendar stanovalci ob Grajeni prebili vse noč v strahu in bili vsak hip pripravljeni, da stopijo v reševalno akcijo.

Tudi drugi potoki, kakor Polskava, Rogatica, Tajna Brna itd. so se spremenili v hudournike ter drli preko svojih strug po poljih, travnikih in njivah. S ptujskega grada je bil pogled na Dravsko polje kakor na velikanjsko jezero v umazano rjavo vodo.

Dne 9. avgusta, ko je posijalo na vedrem nebu gorko sonce, so pričela prihajati poročila o velikih nezdah, strahotah in plazovih, ki so pričala o silnih posledicah 36 ur trajajočega deževja. Takih poplav, kakor tokrat, ne pomnijo najstarejši ljudje.

Posebno plazovi so napravili v vinogradih po Halozah ogromno škodo. V Majbergu se je tik pod hišo utrgal plaz ter se potegnil nad pol kilometra daleč proti Dravinji. Poleg hiše je sedaj 20 m globok prepad. Plaz je vzel s seboj vinograd, sadno in gozdno drevje in uničil vse pridelek v svojem tiru. V veliki Varnici se je med hišnim in gospodarskim poslopjem potegnil 8 metrov širok in do 5 metrov globok plaz in se zrušil z vso silo v dolino proti Leskovcu. Gospodar sedaj ne ve, kako bi zamašil, tako globoko jamo, da si napravi zopet svez med obema poslopjema. Vrh tega je neprestano v strahu, da potegne od prihodnjem naliu še breg a hišo vred v dolino.

Posestniku Šostariču je v Majbergu podrl in zrušil plaz gospodarsko poslopje. Posestnik Osterberger v Domajni ima na svojem posestvu sam nič manj kakor 10 večjih in manjših plazov.

Deroča voda je podirala in odnašala mostove. Komaj novo zgrajeni železobetonski most v Gornji Pristavi stoji sam v deroči Dravinji. Na obeh straneh si je Dravinja izkopala novo strugo. Na desnem bregu si je izrezala globok in do 10 m širok jarek, po katerem drvi sedaj, mi mostu proti stari strugi. Kakor nam poročajo, so na okrajnih cestah plazovi ogromni. Na okrajni cesti Ptuj-Turinšče-Cvetlin-Trakoštan so plazovi zasuli nad 4 m visoko cestišče. Tamkaj leži po vrsti v dolžini enega kilometra tako, da je promet zaprt najmanj za osem dni. Sploh so poškodbe na cestah velikanjske. Voda je namreč odnesla cestišče, izpodkopala betonske stene železnih mostov itd. Kdor se vozi po cestah, bodisi v katerikoli smeri, naj vozi previdno in samo podnevi, da se ne ponesreči. Zlasti velja to svarilo avtomobilistom, ki vozijo iz Ptujja proti Ormožu, Zavrču, Varaždinu, Krapini in Rogatcu.

Samo na okrajnih cestah se ceni škoda nad pol milijona dinarjev, na občinskih cestah in mostovih nič manj, druga kulturna in gospodarska škoda pa znaša preko 2 milijona dinarjev. Po Slovenskih goricah, se boj pa po Halozah, prebivalci, posebno vinogradi, čisto in tarna. Na kamenitem svetu so si komaj pripravili nekaj rodovitne zemlje. To so odnesli sedaj plazovi a pridelek vred. So vinograde družine, ki nimajo danes niti za en dan živeža doma; vse je namreč odnesla premikajoča se napita zemlja s seboj v dolino. Bukve, do pol metra debele v premeru, so s poljskimi pridelekmi drvele a plazovi v dolini. Nekatera drevesa so se postavila v dolini tako pokoncu, kakor bi rasla tam že od svoje mladosti. Vendar izdaja okolica, da je bila tam še tik poprej rodovitna njiva ali dober travnik.

— Ptujski okraj je na vsak način nujno potreben državne pomoči. Raznim družinam se mora preskrbeti živež, sicer ne bodo preživeli zime, temveč pomrli od lakote. To velja najbolj za uboge Halozane. Davki in dolžnosti se morajo znižati, kajti prebivalstvo ne zmore več neznošnih bremen. Dolžnost države je, da tu pomaga. Okrajnemu zastopu naj da, kar mu dolguje, baje nad poldrug milijon dinarjev. Posestnikom naj se znižajo davki, ubožnim družinam pa daruje živež in obleka. Le na ta način bo mogoče preboleti katastrofalni udarec, ki je zadet letos prebivalstvo ptujskega okraja.

— V Slovenski Bistrici je v nedeljo narasel potok v silno deležo hudournik. Ogrožene so bile hiše, odneslo je grajski jez in napravilo velikanjsko škodo na žagah, zlasti na grofovski, Antolčevi, kjer je voda vdrila v kurilnico, razdrila plot in odnesla s seboj velikanjske plohe. Voda je vdrila tudi v tovarno bučnega olja, kjer je napravila znatno škodo. Na pomoč je prišlo tudi vojaštvo in ogroženem so pomagali gasilci. Šele pozno zvečer se prišla voda padati, nakar so se razburjeni meščani pomirili. Od 1. 1919 namreč še ni bilo take poplave.

Poplava Zavrčnice.
Iz Most pri Zirovnici pišejo: V besen hudournik spremenjena Zavrčnica je navdajala v nedeljo prebivalstvo z grozo in trepetom pred uničenjem. Oglušujoče bobnenje od težkega kamenja, ki ga je gnalo valovje s seboj, je narasčalo od ure do ure. Proti večeru je začela voda izpodjedati bregove, uničevati jezove, ter ogrožati hiše, žage, mline in mostove. Hišo, v kateri so nastanjeni uslužbeni delne elektrarne, so morali izprazniti, ker je bila nevarnost, da zruši valed silnega butanja valov ob njene stene. Voda je odnesla več vrtov, razdrila tri

jezove, razrušila komaj dograjeno betonsko škarp ob železniškem mostu, iztrgala več težkih kvadrov iz mostu, preko katerega vodi državna cesta, radi česar je videti še sedaj razpoko čez celo širino ceste. Voda je izpodkopala zlasti desni breg in temelje žag, odplavila veliko lesa ter zasula rakve a peskom in kamenjem. Da ni začela voda po polnoči upadati, bi bila katastrofa lahko usodna. Škoda, povzročena valed poplave in opustošenja, gre v stotisočake in je žetiti, da bi si jo ogledale tudi merodajne oblasti.

Na Koroski Beli je bila poplava tako strašna, da je narasla voda odnesla eno hišo, razdrila obokan pot da jo je nemogoče uporabljati ter ogrožala železniški in državni most. Baje je tudi en mož utonil.

Škoda v Beli Krajini.

Škoda v Beli Krajini je ogromna. Vsi mlini od Preloke nizdol so trpeli. Zlasti velika škoda je bila v Tržakovem mlinu v Bogovcih in v Pobrežju. Tam je naredila Kolpa mlinarju in žagarju Kuzni tako ogromno škodo, da je siromak skoro obupal. Voda mu je odnesla mnogo lesa na žagi, nanesla blata in peska v mlin, pokvarila stroje in mu zmocila pol vagona cementa, ki je postal neraben. Živina je bila ves dan izolirana, ker niso mogli do nje. Hrvatske Loke so bile vse pod vodo in Kolpa je prišla do Spodnjih Gričelj na Krasinec in v metliški mestni log, ki je bil tudi ves v vodi.

Ameriška zgodovina v septembru

I.

5. septembra 1774. — Sestanek prvega kontinentalnega kongresa. — Ameriška Unija se je dejanski rodila, ko so se 5. septembra, 1774, delegati enajstih kolonij sešli v Philadelphiji na skupno posvetovanje. Koloniji Georgia in North Carolina nista bili še zastopani. To bi bil začetek takozvanega prvega kontinentalnega kongresa, prvega parlamenta združenih kolonij oziroma držav. Zanimivo je, kako je ta kongres prišel do naslova "kontinentalni". Prvič ga je Ethan Allen krstil s tem imenom. Ta je po veljal oddelku revolucionarnih vojakov iz Vermonta — Great Mountain Boys so se sami imenovali — v enem izmed prvih važnejših vojniš poho- doh v ameriški revoluciji. Na čelu svojih mož je presenetil angleško posadko v trdnjavi Fort Ticonderoga. Ob zori dne 9. maja, 1775, je pozval angleško posadko, naj se poda. Angleški poveljnik je vprašal: "V imenu katere oblasti nastopate?" Na to je Allen odgovoril: "V imenu velikega Jehove in kontinentalnega kongresa". Na to je bil kongres splošno imenovan "kontinentalni kongres". Število prisotnih delegatov je znašalo 57. Zborovanje je trajalo 35 dni. Že tekom prve debate je glavni govornik Patrick Henry izustil besede: "Razlika med Virginijci, Pennsylvanijci, Newyorčani in Newenglandci ne obstoja več. Jaz nisem več Virginijec! Jaz sem Amerikane!" Radi tega govora se splošno smatra, da je Patrick Henry bil prvi, ki je uvedel uporabo besede "ameriški" za narod Združenih držav, in tudi dandanes se po vsem svetu pod naslovom "Amerikanec, ameriški državljan" v ožjem smislu razume pripadnika Združenih držav. Najvažnejši čin tega prvega kontinentalnega kongresa je bila resolucija: "Skljenjeno, da kongres odobruje opozicijo prebivalcev ob Massachusettsu zalivu proti izvrševanju zadnjega zakona angleškega parlamenta; in ako bi se ga poskušalo uveljaviti potom nasilja, naj jih podpirajo v tej opoziciji vsi Amerikanci."

6. septembra. Labor Day. — Da je prišlo do praznovanja tega narodnega praznika, treba pripisati prizadevanju ameriških delavskih organizacij. Prva izmed velikih delavskih organizacij v Ameriki, ki je nosila ime Knights of Labor, se je izmislila iz unije krojaških rezalcev, organizirane v Philadelphiji 1.

1869 pod vodstvom Uriaha S. Stevensa. Iz Philadelphije se je ta organizacija hitro razširila po Pennsylvaniji in potem po vseh Združenih državah. Najprej je imela značaj tajnega udruženja (order), ali l. 1881 je javno proglasila svoja načela. Prizadevala se je združiti vse delavce, strokovne in navadne. Na letni konvenciji organizacije v Richmondu l. 1881 je nastal razdor v isti. Samuel Gompers in drugi so izstopili in ustanovili organizacijo American Federation of Labor, ki se je razširila še hitreje kot Knights of Labor. Končno je federacija prevladala kot poglavitna zastopnica velikih delavskih interesov v Združenih državah. Federacija je začela agitacijo v newyorški legislaturi, da bi se prvi ponedeljek septembra proglasil kot zaledni praznik dela. Prva država pa, ki je vzakoniła ta zakon, je bila Oregon, in to l. 1887. Država Colorado je sledila, potem New Jersey, New York in Massachusetts, vse l. 1887. Vse druge države, razum Wyominga, so postopno sledile temu primeru, in tako prvi ponedeljek vsakega septembra je v praktičnem pogledu postal naroden praznik pod imenom Labor Day.

8. septembra, 1865. — Naselitev najstarejšega mesta v Združenih državah. Kraj, kjer danes leži mesto St. Augustine v Floridi, je prvič obiskal raziskovatelj Ponce de Leon, ko je hotel odkriti "studene mladosti". L. 1565 se je njegov sorojak Don Pedro Menendez tam naselil in ustanovil mesto. Bila je to prva stalna naselbina v današnjem ozemlju Združenih držav. Zato to mesto slovi kot najstarejše mesto v tej deželi.

8. septembra, 1694. — Tega dne je Peter Stuyvesant, zadnji holandski guverner New Amersterdam, podpisal protokol predaje kolonije v roke angleškega poveljnika polkovnika Nicholasa. Angleško brodovje je bilo prišlo v zaliv dne 30. avgusta in je bilo pripravljeno bombardirati mesto. Angliji so takoj prekrstili ime mesta in kolonije v "New York" na čast vojvode Yorškega, brata Karla II.

11. septembra, 1609. — Odkritje reke Hudson. V začetku leta 1609 se je Anglež Henry Hudson pogodil s skupino nizozemskih trgovcev, da bi načeloval raziskovalni ekspediciji, ki naj pošle najkrajšo pot na daljni vzhod. Tedaj, v dobi velikih odkritij, je ves svet, zlasti trgovci, sanjal o mogočnosti kratke pomorske vožnje do Kitajske bodisi okoli severne Evrope in Azije ali pa okoli novoodkrite Amerike.

Hudson je dobil malo ladjo kakih 160 ton; moštvo je obstajalo od Angležev in Nizozemcev, vsega skupaj morda 16 mož. Dobil je naročilo, naj odpluje najprej v v severno smer in potem vzhodno okoli Evrope in Azije do Kitajske. Dne 25. marca, 1609, je ekspedicija odplula iz Amsterdama. Čim bolj so prodirali proti severu, tem več so srečavali ledu in mrzlih vetrov in moštvo se je spuntalo. Tedaj je Hudson zakrenil nazaj proti jugu in potem proti zapadu. Imel je nekoliko pojma o novu odkritem kontinentu okraj Atlantika in mislil je, da bo morda tam lažje našel ugoden prehod v Daljni Vzhod. Bil je brzokone okoli septembra, ko je Polumesec (ime Hudsonove ladje) priplul v "veliki zaliv". Bil je to današnji newyorški zaliv. Drugi raziskovalci se tržikone že pred njim zagledali ta zaliv, ali Hudson je bil prvi, ki je priplul v široko reko, katera sedaj nosi njegovo ime. Valed velikega obsega zaliva in reke in valed okolščine, da je rečna voda tekom prvih dni plovitve ostala slana, je Hudson gojil up, da je vendarle našel na prehod do Daljnega Vzhoda in da ga bo reka privedla do Tihoga Morja. Ko pa je Polumesec priplaval do gorovja ob reki, je njegov up splaval po vodi. V činu pa so privedli do kraja, kjer danes leži mesto Albany. Dasi razočaran je Hudson spoznal veliko trgovsko vrednost nove dežele, ki se mu je zdelo prekrasna in jako rodovitna. Tržil je z Indijanci, od katerih je kupoval kože, da bi svojim gospodarjem pokazal vrednost novega odkritja in se

a tem opravičil za neuspeh prvotnega cilja ekspedicije. Tri tedne potem, ko je ladja prišla dralva v reko, je odplula nazaj v Amsterdam.

Ustavljena zgodovina

Petrograjska "Krasnaja gora" od 3. avg. prinaša naslednjo neverjetno zgodbo, ki doni kakor pravljica iz tisočletne noči.

Pred kratkim je došel po naporni poti v mestce Ačinsk, ki je skrito v vzhodnem sibirskem pragozdu, tajski, neki Ivanov, Strgan, lačen, s zmrazjenimi nogami. Dali so ga v mestno bolnico in tam je Ivanov začel zdravnikom pripovedovati o skrivnostnem mestu v globini tajge.

Pred 6 leti, v času meščanske vojne, je Ivanova nasilno uvrstil med svoje vojake zabajkalski kozaki ataman Semjonov, katerega so podpirali Japonci in ki se je bil "za boga in carja proti komunistom". Ponoči se je Ivanov posrečilo pobeigniti iz rojstne vasi, katero je zasedel Semjonov. Skril se je v tajgo in blodil tam več tednov, dokler ni onemogel. Bil je brez orožja; jedel je divje maline in jagode ter si rove postavljal iz potokov. Nekoč ponoči je zagledal nedelež od svojega počivališča ogenj. Spazil se je tjakal in uzri ob ognju človeka v staroruski bojarski noši, rdečem, zlato vezanem kaftanu, zelenih baržunastih hlačah in rdečih safijastih škornjih. Ivanov se je počasi približal neznanu. Smatral ga je za kakega domačega lovca, ker je držal v rokah namesto puške starinski lok, kakor so ga rabili strelci Ivana Groznega v XVI. stoletju. Na veliko začudenje Ivanova ga je nagovoril tujec v najkrajnejši rusčini, vendar ga je Ivanov razumel le težko, ker je mož uporabljal zelo starinsko narečje z množico cerkvenoslovanških izrazov.

Počasi sta se le domenila in je tujec pripeljal Ivanova po dvodnevni poti do večjega mesta a lesenimi utrdbami in Kremljem sredi mesta. Ivanova so obkolili možki v kučmah s rdečim dnom in ženske v bisernih aybah. Misli je, da je začel v muzej med narodne noše. Teško je razumel starinski jezik, v katerem n. pr. ni bilo besed za puško, oro, smodnik in bleno. Ko se je Ivanov najedel, oblekel in odpočil, so ga peljali k posvetovanju. Starci so se vsedli aredi množice na zrezljane klopi in ga začeli izpraševati. Ivanov je doznal, da so prišli prvi ustanovitelji tega neznanega mesta v tajgo pred 300 leti pod vodstvom nekake kneza. Njemu na čast se zove naselbina Knjaž-gorodišče. Od tega časa je živeła odrezana od ostalega sveta in ni videla nobenega tujca. Na severu tvorijo mejo njih deželice puščava severnega ledenega morja, ostale tri strani pa obdaja tajga. Starci, člani mestnega sveta, ki vodi vso upravo, se imenujejo bojarji.

Ivanov je ostal pri teh čudnih ljudih. Pripovedoval jim je o meščanski vojni, o rdečih in belih, o tem, da ni več carja, pa so ga imeli za prismedeža in mu niso verjeli. Doktor je Bog na nebi, je tudi car v Moskvi, so mu rekli vsi v en glas.

Vendar so se vsi hitro navadili Ivanova. Dekleta so ga posebno vzbujala, ker je znal toliko novih pesmi. Preden so minili trije meseci, se je oženil in postal polnopravni meščan Knjažgoroda. Vse hiše so tam lesene, iz stoletnih mesenovitih hlodov je napravljen tudi Kreml, kakor je bilo to v navadi v stari Rusiji. Življenje je strogo in polno starinskih šeg. Zenske imajo obilo posla z lanom in volno, ker ni dosti obrtnikov.

Ivanov je živel v Knjažgorodišču skoro tri leta. Končno pa so ga hoteli bojarji umoriti. Njimi bilo vše, da je zasnoval pred mladino pobožnost. Tedaj je pobeignil Ivanov s ženo. Po težkem potovanju skozi tajgo in nepisnem stradanju, katerega mu je žena podlegla, je prišel Ivanov do prve naselbine, Ačinsk. Akademija materijalne kulture v Moskvi, ki je prejela Ivanovu odvzeti lok, vezeno srajco, izredljano žlico in drugo opremo, je označila vse te predmete kot

muzejske starine, katerih niso mogli pogoređiti moderni obrtniki. Prihodnji pomlad bo vodil Ivanov v Knjažgorodišče celo ekspedicijo, kateri se hoče priključiti tudi znani zgodovinar Platonov. Huda sibirska zima pride namreč prekmalu, da bi se izvršilo to potovanje že letos.

Peabody premogarska družba in Erie železnica v zaroti proti U. M. W. of A.

Clearfield, Pa. — (F. P.) — Velika premogovniška družba Peabody in pa Erie železnica sta raztrgali unijske pogodbe ter sta pričeli boj za odprto delavnico v U. M. W. of A. za Pennsylvanijo. Osem rogov, ki jih je Peabody kompanija obratovala v par občinah za Erie železnico v drugem distriktu unije, je zaprla pretekle pomlad. Sedaj pa je ta kompanija odprla največji rov v Karmarju in ga obratuje po skebi lestvici iz leta 1917. Vse ceste, ki vodijo k rovu so zastražene, medtem ko kompanija importira stavkoke.

Unijski delavci so trdili in še celo nekaj skebov se je še povrnilo v unije. Delavci so pa ogorčeni nad postopanjem delodajalcev.

Peabody kompanija skuša na vsak način odpreti adaj v enem adaj v drugem distriktu rove pod odprto delavnico. Vseh 35 rogov, ki jih ta kompanija lastuje ali, ki jih ima v najemu, je vsatnu producirati 18 milijonov ton premoga na leto. Svoje največje rove ima v Illinoisu, kjer ima 21 rogov, ki so še vti pod unijo. Toda veliko majnarjev je tu brez dela, medtem ko se precej redno obratuje svoje rove po drugih državah, kjer so njeni rovi izven unije. Posebno v Kentuckyju se je ti kompaniji posrečilo, da je zlomila unije a tem, da je pretrgala unijske kontrakte. Isto se je zgodilo v Oklahomi. V Indiani je unija še na trni podlagi. Osem rogov lastuje kompanija v Pennsylvaniji, ki jih obratuje za Erie železnico, za katero producira nad dva milijona ton premoga na leto.

Glavni vzrok, da unije tako dolgo vzdržijo je ta, ker je distriktna unija obdržavala Delavsko chautauquo v Dugass okraju. Distriktni predsednik Brophy je poslal, ko je zašlutil, da kompanija namerava streliti unijo, distriktnega izobraževalnega direktorja, da je obdržal predavanja in govore ter je poslal tamkajšnje premogarje, kaj pomeni zanje, ako se dajo zapeljati po kompanijskih volunih. Na teh shodih so tudi prirejali zabave.

Otroci pod 16 letom v Chicagu ne smejo ostati po deseti uri na cestah brez spremstva.

Chikaške oblasti so obnovile staro postavko, ki določa, da ne smejo otroci pod 16 letom ostati sami na cestah brez spremstva odraslenih. Prvi večer se je izkazalo, da je ta postavka efektivna ter da ni policija dobila niti enega samega otroka te starosti samega na cesti po deseti uri. Oblasti so tudi izdale svarilo staršem, da naj ne puščajo vojih otrok zunaj po omejenem času, ker bodo zapadli globi.

Čikaške oblasti so prišle do tega zaključka, ko se je zadnje čase pojavilo številno posilstev nad mladoletnimi dekleti, ki so ostale zunaj pozno v noč in ki so sprejemala vojno na avtih. Policija je bila takorekoč prisiljena, da nekaj ukrene v tem pogledu, ker val napadov se je začel hitro širiti v nekaj tednih. S tem ukrepom upajo, da se bo preprečilo nadaljne napade.

Valentinovo truplo na ogled v Chicagu.

V petek popoldne pripeljejo truplo pokojnega "Alka" v Chicagu, ki je na potu v Hollywood, kjer ga bodo pokopali. Čikažanom se bo nudila prilika videti obraz mladega fanta, ki je povzročil veliko srčnih bolečin in pa hrepenenj mladim in tudi starim deвам. Mesto Čikago je vedno srečno, da dobi vse slavne obiskovalce, pa bili živi ali mrtvi. Kar je pa še bolj zanimivo je to, da čikaško občinstvo v se precej veliki meri drvi in gleda vse, kar mu privlečejo.

Obiščite gledališča

V McVickers pride prihodnji teden film "The Midnight Sun", ki je izvrstna slika na platnu in ki jo je režiral Dimitri Bučovecki. Ralph Williams bo pa še nadaljeval a svojim "Night" klubom.

"Stella Dallas" film se prične proizvajati v pondeljek v Uptownu teatru. V tem filmu nastopi mladi Douglas Fairbank, sin znanega xvenika Douglasa. Na odru pa bo predstavljana igra "Seashore Frolics".

Za Northshore gledališče bo veljal film "The Wilderness Woman", ki je komedija in pa melodrama skupaj. Ta film prične v nedeljo in bo ostal za tri dni. Temu sledijo druge zanimive slike, petje in pa izvrstna godba.

Glorija Swanson bo nastopala v filmu "Fine Manners", ki pride v Tivoli gledališče prihodnji teden. "Minstrel Memories" bo predstavljal na odru. To je skupina samih črncev, ki znajo prav lepo nastopati z njihovimi melodijami.

Chicago gledališče bo tedi prlike proizvajati prihodnji teden nadvse zanimiv film "Tin Goda" in na odru pa bo igra "Phantom Melodies", ki vsebuje izvrstno godbo.

"Mare Nostrum" bo nadaljeval v Roosevelt teatru. Ta film je povzet iz povesti Blascosa; povest zavzema prostor ob švedskem morju in se godi za časa prvih mesecev zadnje vojne. Je slika o volunih in tajnih službah, ki se dogajajo v svetovni vojni. Val igralci so iz Evrope, razen treh.

Oriental gledališče, ki je eno izmed najlepših v Chicagu, bo nudila občinstvu izvrsten program, ki ga bo vestno, vršil Paul Ash. Pondeljek prične namreč s novo "Jazz Jamboree" godbo, ki je povsem nekaj novega. Na platnu pa bo več zanimivih slik.

Pasajlska stavka bo prinesla splošno akcijo.

Pasajlska stavka postaja čimdalje narodno vprašanje po dogodkah zadnjega tedna. Izstavlja izjava kompanije, da bodo imeli postaviti samo s kompanijsko unijo, je dala povoda stavkarjem, da so se odločili postaviti narodni komitej, ki bo imel nalogo nabirati fond ter obdržavati govore za pasajlske stavkarje. Ti stavkarji so na strajki še sedem mesecev. Najmanj 16.000 delavcev bo pristopilo v unijo.

Delavci pasajlske unije pripravljajo velik javni shod in pa pohod na dan formalnega sprejetja v United Textile Workers unijo. Ob tej priliki bodo povabili predsednika Greena, guvernerja Moora in pa senatorja, da bo vsak spregovoril par besedi.

Poskusi za piketiranje vseh vhodov v Botany tovarni so bodo nadaljevali, kljub brutalnim napadom, ki so se dogodili zadnji pondeljek. Ena izmed žen se še sedaj nahaja v bolnici, in sicer je bila paralizirana, ko jo je policist s kolom bil po hrbtu. Več drugih delavk je bilo še precej poškodovanih. Trpljenje, ki ga prenašajo pasajlski stavkarji, je veliko, njihova vztrajnost je pa še večja, da izvojujejo zmago nad izkoriščevalci.

Amalgamacija urgira nadaljno pomoč britskim premogarjem.

Richester, N. Y. — (F. P.) — Običajni delavci, ki spadajo a amalgamacijski uniji, so bili vprašani, da se pomagajo britskim premogarjem v njih boju, v katerem so še 17 tednov. Odbor unije je poslal \$10.000 še koj prve tedne stavke in sedaj pa ta odbor ponovno apelira na člane, da se pomagajo.

"AKO NI LJUDE LE VEDELI, kako hitro "Severa's Echo" zdravi arhe izpahke, jaz sem gotov, da bi se razšli nifone drugemu." — Mike Dzedzi, Politen, Mich. "Jaz sem tpeel več mesecev arhe izpahke, nabe zdravilo ni nič pomagalo. Doktor nimen naredil Severa's Echo. Takoj po prvi uporabi so arhe izpahke nabele in v kratkem moja kula je bila zdrava." — Kupis 30 centov kofice Severa's Echo maske pri vašem lekarnarju. W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa. — (Adv.)

Ameriška industrija železa in jekla

(KONEC)

Jeklo se izdeluje na različne načine. Metalurgi (kovinarji) so v svojih eksperimentih z železno rudo že zdavnaj iznašli, da se mešanica surovega železa, apnenca in starega železa (scrap iron), razbeljena na plitvem ognjišču do visoke temperature, v par urah pretvori v jeklo in celo v jako dobro jeklo. Metoda izdelovanja jekla potom odprtih ognjišč (open hearth heat) je še vedno v rabi vsakrat, ko se vporabi vročina tega ognjišča, je svet bogatejši za 50 do 200 ton jekla. To dejstvo nam razlaga, zakaj vidimo ležati okoli tovarne ali druge tako malo starega železa. Kam vendar gre vse staro železo? — je že marsikdo vprašal. Staro železo se rabi za pridelovanje jekla v odprtih ognjiščih, in to ne iz razloga, da se ga iznebimo kot stare šare, marveč ker je ravno staro železo potrebno za to. Drug način izdelovanja jekla je Bessemerjev proces, ki daje najboljšo jeklo. Najfinejša jekla, ki vsebujejo tudi primesi drugih kovin (alloy steel), kakor na pr. vanadium, chrome, nickel chrome in nickel steel, prihajajo večinoma iz električne Bessemerjeve peči.

Naj bo način pridelovanja jekla tak ali onak, skupna osnovna svrha vseh teh načinov je pro-

dukcija velikih, podolgovatih in štirikotnih komadov jekla, ki jih zovejo "ingot." Ko so lito jeklo v kalupe, kjer se strdi in iz katerih potem izhaja v obliki "ingota," se je osnovni del pridelovanja jekla s tem končal. Kar potem sledi, gre le za tem, da se jekleni komadi preobrazijo v zaželjene oblike, kot na pr. v palice, droge, žice, tračnice, plošče itd. — "Ingot" je za jeklo isto, kar je "bar" (palica) za zlato, in služi za merilo v proizvodnji jekla.

Število podjetij, ki producirajo železo in jeklo, je v zadnjem času stalno pojemalo, in to zlasti valed konsolidacije (zdrženja) poedinih podjetij v večje industrijske organizacije). L. 1880 je bilo v Združenih državah 341 podjetij, ki so producirala lito železo. Njih število se je zmanjšalo do l. 1890 na 304, do l. 1900 na 224 in do l. 1905 na 191. Na drugi strani sta toliko kapital, kolikor produkcija teh 191 podjetij v l. 1905 bila čez poltretjokrat večja kot l. 1880. Največja konsolidacija v železni in jekleni industriji se je izvedla l. 1901, ko je bila ustanovljena ogromna družba United States Steel Corporation. Ta je nastala iz združenja družb Carnegie Steel Company, Federal Steel Company, Lake Superior Consolidated Iron Mines, American Bridge Company in pol tuceta drugih velikih industrijskih podjetij. Elbert H. B. Gary, tedanji predsednik za Federated

Steel Company in sedanji predsednik vse orjaške korporacije, Andrew Carnegie, lastnik Carnegie Steel kompanije, Charles M. Schwab, tedaj član Carnegie kompanije, in J. P. Morgan, slovit bankir, so bili glavni činitelji v tej konsolidaciji. Imovina korporacije znaša približno 2500 milijonov dolarjev. L. 1925 je njen dobiček znašal 173 milijonov. Istega leta je imela v svoji službi povprečno 249.833 ljudi, ki so na plačah in mezdah zaslužili skoraj 457 milijonov dolarjev ali povprečno \$5.85 na dan za vsakega nastavljenca. Družbe, ki spadajo k tej korporaciji, posedujejo izmed mnogoštevilnih drugih podjetij: 112 plavžev, 366 jeklaren, 584 valjarn raznih vrst, čez 100 rudnikov železne rude, skoraj 440.000 akrov premoga za koks in 320.000 akrov premoga za paro in plin, 57 podjetij za koksiranje (coking plants) s 16.427 "beehive" pečmi in 3284 "by-product" pečmi. Železniški tiri, ki jih korporacija lastuje ali ima v najemu, imajo dolgotrajno 3284 milj in na njih obratuje 1444 parnih lokomotiv ter skoraj 82.000 tovornih voz. Na tak način je železniško omrežje U. S. Steel korporacije večje nego mnogih precej velikih držav, kot na pr. Finske, Nizozemske ali Norveške. Da taka kolosalna industrijska družba igra jako važno vlogo v gospodarstvu življenju Združenih držav, je uvidno; treba je le pomisliti na ogromno število ljudi, katerih

osebni interesi so zvezi z obratovanjem tega velepodjetja. Kakor smo omenili, je imela United States Steel Corporation l. 1925 četrto milijona ljudi zaposlenih v svojih podjetjih in koncem istega leta je bilo skoraj 150.000 registriranih delničarjev (stockholders). Izmed teh delničarjev je bilo skoraj 48.000 nastavljenecv same korporacije, ki so posedovali delnice v vrednosti 80 milijonov dolarjev. Glavne industrijske družbe, ki so podružnice (subsidiaries) United States Steel korporacije, so: National Tube Company, American Steel and Wire Company, American Bridge Company, Illinois Steel Company, Tennessee Coal Iron and Railroad Company, Carnegie Steel Company, American Sheet and Tin Plate Company, Federal Shipbuilding Company.

Druga velika kombinacija železa in jekla, obstoječa iz 54 podružnih podjetij, je Bethlehem Steel Corporation, ki je bila inkorporirana l. 1904 in kateri na čelu stoji Charles M. Schwab. Skupna imovina te korporacije znaša 617 milijonov dolarjev in njen zaslužek l. 1925 je znašal 39 milijonov dolarjev. Korporacija je l. 1925 zaposlovala povprečno 80.000 ljudi, katerih skupna meza je znašala 107 milijonov dolarjev oziroma, odštevisi upravne in prodajne uradnike, povprečno 62.3 centov na uro. Jeklarne subsidiarne družbe te korporacije, se nahajajo večinoma v Pennsylvaniji: Bethlehem, Johnstown, Coatesville, Lebanon, Reading in Steelton, tudi v Lackawanna, N. Y., in Sparrows Point, Md. Organizacija poseduje ladjedelnice v raznih krajih, tudi jame železne rude, premoga in apnenca, železnice in ladje na oceanu in po Velikih jezerih.

Nekatera izmed važnejših neodvisnih podjetij v industriji železa in jekla so: Youngstown Sheet and Tube Company v Youngstownu, O., Jones and Laughlin Steel Company v Pittsburghu, Wisconsin Steel Company v South Chicagu in Commonwealth Steel Company v St. Louisu, Mo. — F. L. L. S.

BROPHY ZA DELAVSKO STRANKO IN ZA NACIONALIZACIJO

(Poročilo Federaliziranemu tisku.)

John Brophy, predsednik drugega premogovniškega distrikta, je dal sledečo izjavo za Delavski praznik:

Situacija, pred katero stojimo na Delavski dan, je za delavsko gibanje zelo resna, tako da smo prisiljeni misliti na težave, ki nam prete od vseh krajev, mesto da bi mirno lahko proslavili naš praznik. Odprta delavnica nam je prisvajala še precej resne izgube. Razni trusti, ki se pojavljajo zadnje čase proti delavstvu ter indikantni, so postavili unije v defenzivo.

Da pa lahko postanemo kos tej situaciji, moramo razširiti naše obzorje, naš delokrog na industrijskem in na političnem polju. Ako tega ne storimo, potem bomo prisiljeni ostati v defenzivi in bomo nadaljevali pot nazaj mesto naprej.

Industrijsko — v naših organizatorijah kampanj — moramo spoznati, da ne moremo nikakor uspešno voditi stavk posamezno, proti dobro organiziranim delodajalcem.

Politično mora delavsko gibanje pokazati in obnoviti obljubljene korake za neodvisno delavsko politično akcijo. Kakor je britaka Delav. stranka rešila unije pred Taff Valejevo destruktivno odločbo, tako bo tudi podobno politično gibanje ameriškega delavstva lahko nastopalo proti grozečim indikantnom v industrijskih bojih.

Delavci morajo pred vsem stremeti za boljše razmere, ne pa poslušati izkoriščevalcev ter ostati njih hlapi za vedno. Predvsem moramo delati na to, da se nacionalizirajo rudniki in druge industrije. Delati moramo proti privatni lastnini v industrijah. United Mine Workers je podvzela te korake ter je tudi že sprejela tozadevno resolucijo. Istotako so tudi druge uni-

je za ljudsko lastništvo z demokratsko kontrolo. Ako delamo za to, tedaj bomo navdušili naše vrste in bomo dali novega življenja delavskemu pokretu.

ZA KRATEK CAS.

Neroden položaj.

Zdravnik: "No, očka, ali ne pozdravite svojega starega dohtarja?"

Močanec: "Eh, veste, že toliko časa ni bil nihče v naši hiši bolan, pa sem si mislil, da ste morda kaj hudi na nas."

Odločno.

Doktor Rakar je vselej hud, ako ga kličejo ponoči. Nekdaj se je ulegel ob eni ravno veserdi, ker je moral o polnoči k bolniku. Kar zacinglja zvonček na novo.

"Kaj pa je spet," se obregne nejevoljen.

"Gospod primarij, hitro, hitro... Moj sin je požrl miško!"

"Hal recite mu, naj požre še miško, mene pa pustite na miru," se je zadržal in so pogreznili v blazine.

Preudaren potnik.

"Silajte, gospodična," poizveduje kmet pred železniško blagajno, "nočni vlak mora biti kaj cenejši, ko se ne vidijo kraji."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Aug. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napakega naznava, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Clearo za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za Hano \$5.30.

Za Evrope stane za pol leta \$4.00, za vsa leta pa \$8.00. Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnine lahko tudi sami polijete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

NA PRODAJ
je lesena hiša, klet pod vso hišo in garaža. Za ceno in drugo, oglasite se osebno pri lastniku na: 3082 So. Komensky Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

SLUŽBO DOBI

ženska, katero veseli delati na mali farmi, akreditirani za domača hišna dela, in na štiri otroke v starosti od 4 do 15 let stare. Prednost ima Slovenka ali Nemka. Plača po dogovoru. Pišite na naslov: Joe Mandl, P. O., Box 18, Onalinda, Pa. (Adv.)

POTOVALNI ZASTOPNIK.

Naš sobrat Thom Celik bo v kratkem obiskal naše stare naročnike in druge rojake v državi Minnesota, ker je pooblaščen tudi za prodajo knjig Književne matice S. N. P. J., želi upravnitvo, da mu gredo člani in drugi rojaki na roke in se naroče na list Prosveta in si nakupijo knjig od njega, ter mu tako pripomorejo do boljšega uspeha. — Filip Godina, ravnatelj.

(Adv.)

KASELJ IZGINE.
razdraženje in hrupavost se od-
stani z pravočasno rabo zdravila

Severa's Cough Balsam.
Je prijetno zdravilo tekem
zadnjih 40 let; vlednega je
priskuteno.

Cena 25 in 50 centov.

Vprašajte zanj v lekarnah.

V. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA

DA SKUHAS DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v salogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in ga preizkusite, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladkarijarn in v prodajalnih klesnicah damo primeren postop pri vaških naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
4461 Superior Avenue, Cleveland, O.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v salogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI — izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00
Slovensko-Ameriška Slovica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00
Zakon Biogenesije — tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50
Pater Malaventura — V Kabaretu — zanimiva povest iz življenja ameriških frančiskanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50
Zajedaki — resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75
Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00
Zapiski S. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo...50c

KNJIGE-KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE
pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč do sedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Siter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Jankovitch, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Anton Bohal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.
John Krizan, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
John Rimas, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNISKO DELO PEVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

SVETNIK

Spisal Anton Pogorelec.
Prevel Pastuhina.

(Dalje.)

Kočija je obstala na nekem križišču, služabnik je stopil s svojega visokega sedea in se prikazal pri vratah. Zdelo se je, da ne on, ne kočijaš nimata jasnega pojma o tem, kod se gre k vili Mayda. Na desni je vodila navzdol ozka ulica med dvema zidovima. Za višjim levim zidom so ogromna črna drevesa hrumela v severnem vetru, ki je bil pometel oblake. V osadju sta v medli svedni svetlobi črnela Gianicolo in San Pietro. Bila je to uličica za pešce. Ali mora kreniti gospod tja doli, da pride k vili Mayda? Ne, toda "gospod" je hotel iti vsekakor tja doli, izstopiti iz zastupljene kočije. Vlekel se je, borec se s svojim bednim, bolnim telesom in v vetrom, do samostana svetega Anzelma. Onemogel je pomislil, da bi menihne prosil gostoljubja, a vendar ni storil tega. Šel je navzdol ob velikem, molčečem benediktinckem zavetišču miru, pohitel je vzdihova mimo zaprtih vrat, ki ničurno oznanjajo: "Quiet et amicus" (miru in prijateljstvu), in končno dospel do železne ograje vile Mayda.

Vrtnar mu je prišel odpirat napoli slečen in se je zelo začudil, ko ga je zagledal. Rekel mu je, da je mislil, da so ga zaprli, ker okrog devetih sta ga iskala delegat Javne Varnosti in neki stražnik. Da, gospa, profesorjeva snaha, je dala celo ukaz, ko je to izvedela, da mu ni treba odpreti, če bi se slučajno vrnili; toda pozneje je prišlo drzno profesorjevo nasprotno povelje v veliko veselje vrtnarja, ki je bil Benedettu in gospodarju prav tako vdan, kakor je bil gospa nasproten. Tu čuvši bi bil Benedetto nemudoma odšel, ko bi mu bile možni dopuščale. Toda ni bil več sposoben narediti sto korakov.

"Samo nocojšnjo noč ostanem," je rekel.

Sobico je imel v vrtnarjevi hišici. Ko je vstopil, je upal, da v njej zopet najde svoj srčni mir; toda ni ga našel. Gonijo ga tudi od tod; eva, to grenko oznanilo je njegovo srce dajalo revni postelji, revnemu pohištvo, tistim malo knjigam, kadeči se lojeni sveči. Z očmi, uprtimi v Križanega, ki je visel nad nočno milzico zraven postelje, je v duhu stal med velikim naporom volje:

"Kako se morem toliko pritoževati, o Gospod, nad svojimi krizmi?"

Zaman; njegov duh ni imel živga občutka ne za Krista ne za križ. Sedel je obupan, ker tako ni hotel leči, pričakujoč kapljico sladkosti, ki je ni hotelo biti.

Močen duh vetra ga je prisilil, da je okrenil glavo proti oknu, ki se je bilo odprlo na stečaj. Tam doli v čisto jasnem nebu, nad črnim kroničem vrat Svetega Pavla, črno ostjo Costijeve piramide in vrhovi cipres, ki obdajajo Shelleyev grob, je zagledal velik planet. Veter je tutil okoli hišice. Ah, ona noč v blaznici, kjer je umirala njegova žena, vpitje beanečih žensk na velik planet!

Ko je nagnil od žalosti težko glavo, je slučajno opazil papir, ki mu ga je služabnik bil vtaknil v žep. Bil je to velik, črno obrobljen zavitek. Razgrnil ga je, bral v njem ime in naslove svoje uboge stare tačke markize Nene Scremin in dve preprosti besedi, ki sta sledili: IN PACE (V miru).

Okamenel je s razgaljenim listom v roki in z očmi, uprtimi v ti dve vzvišeni besedi. Nato se mu roke začele trepeti, z rok mu je

drget prešel v prsi, rastle je in rastle, in nato se mu je gnetenje v prsih po grlu izpreverilo v viharen jok.

Jče ob povratku tolikih spominov, bolestin in sladkih, ki jih je uboga rajnika zopet obudila v njem; jče in strmi v Križanega, v Krista, ki se mu je ona umirajoč gotovo zapljuje prepustila, prav kakor ona druga ljubljena ženska, kakor njegova Elizabeta; jče iz hvalečnosti do nje, ki mu še na onem nepoznanem svetu vzbuja pobožnost ni ganotje v srcu. Spominja se zadnjih besed, ki jih je čul iz njenih ust: "Torej, evidenca — ne bo nikoli več?" Nasmehne se v proročnih slutenj polni duši, obrne se k široko odprtemu oknu, zataplja se v opazovanje velikega planeta.

OSMO POGLAVJE.

Jeanne.

I.

Majhna gruža delavcev je prihajala proti poldnevu od hiše, ki so jo gradili v ulici Galvani, proti ulici della Marmorata. Videč skupine ljudi pod drevesi, ekupine pri vratih, ljudi na oknih dveh zadnjih hiš na desni in levi, je neki delavec, ki je sledil gruči v razdalji malo korakov, rekel glasno svojim tovarišem: "Koliko bedakov radi enega lisjaka!"

Bradat možakar velikan, ki je stal na pragu majhne štacune, ga je slišal, stopil je proti njemu in ga nagovoril grozeče:

"Kaj praviš ti?"

Oni je obstal, ga premeril z očmi in odvrnil zafrkljivo:

"Lejte si no, kar meni ugaja!"

Velikan mu je pripeljal trdo pest, drugi delavci so se zagnali v napadalca, da bi pomagali tovarišu. Kriki, kletve, bliskanje nožev, vrečanje žensk na oknih, natekanje ljudi z glavne ulice, natekanje stražnikov in ognje-gasev — kot bi trenli, je bila vsa ulica eno sumo črno vrvenje, valovanje rjoveče gneče, ki se je zaganjala z desne na levo in z leve na desno, kakor bi jo visoko morje v viharju premetavalo na krovu ladje; in dva koraka od gostega vrveža, ki so se v njem borili delavci in stražniki, živ krst ni vedel, kaj se godi. Mnogi je bila zoper avetnikove žaljivce vsa divja, toda slepa; kdo so ti žaljivci, ni vedela; a sto nasprotujočimi si glasovi je obhajala na smrt velikana, delavce, stražnike, nekoga, ki se je bil zaamejal, nekoga, ki je igral miritelja, onega, ki je suval s komolci, da bi se preril naprej, in onega, ki si je s komolci hotel pomagati ven. Sprevodnik tramvaja Svetega Pavla je videl trušč, prišedši mimo ulice Galvani, in je v svojo zabavo zaklical gruči žensk, stoječih sto metrov dalje, da so v ulici Galvani zopet našli svetnika iz Jenne. Po drevoredih, polnih skupin in radovednih samotarjev, se je glas razširil kakor ogenj v smodniku. Skupine so se trgale, planile so proti ulici Galvani in posamezniki so v teku izpraševali drug drugega. Radovedni samotarji so jim sledili počasneje in previdneje in kmalu srečali nekaj zlovoljno vračajočih se obrazov. Kakšnega svetnika so zopet našli? Bil je to eden izmed navadnih hrupnih prizorov. Nekdo vidi, da prihajajo ljudje naglo navzdol od Svetega Anzelma. Drug glas se razširja: oni prihajajo od vile Mayda, oni vedo! In ljudstvo se nabira na desni, na levi, in vsi se podvzajo, kakor golobje, če jim vršes pest zrnja, proti izhodu ulice Santa Sabina. In radovedni samotarji počasneje in previdneje za njimi. A kaj je to? V vili Mayda ne vedo ničesar, nočejo niti več odgovorjati, tako so naveličani procesije ljudi, ki prihajajo in vlečejo zvonec. Tudi četa karabinerjev pride, gosto strnjena, v koraku za napad, zavije v ulico Galvani.

(Dalje prihodaj)